

N:o 9.

Af herr **Wallin**, om anslag för utfinnande af sätt att fabriksmessigt framställa torfkol m. m.

Jag återkommer äfven i år till den viktiga frågan om tillgodogörandet af våra, öfver hela landet spridda, outtömliga lager af bränntorf, genom hvars användande kunde minskas den till omkring 30 millioner kronor årligen uppgående importen af utländska stenkol och koks — och jag beder med anledning häraf få anföra:

Beträffande först tillgången å duglig bränntorf m. m., enligt de upplysningar som meddelats af jernkontorets torfingeniör herr Theodor Malmberg, nemligen:

att »Sveriges mossar uppgå till omkring 5 millioner hektar», att »bränntorf finnes uti alla dessa mossar i större och mindre mängd», att »i Norrland och Lappland äro alla mossarne mogna d. v. s. innehålla bränntorf och denna af särdeles god beskaffenhet» (der de ej äro öfversvämmade af sand), att »Muddusmyran i Luleå lappmark om 7 qvadratmil öfver allt innehåller god bränntorf», att »de stora mossträckorna Solmyran, Herkmyran, Nattawara och Ripas efter Luleå—Gellivara jernvägen alla innehålla bränntorf och hafva en utsträckning af flere qvadratmil», att »i Vesterbotten finnas ofantliga mossmarker god bränntorf» likasom stora sådana i Gefleborgs län, att »i Nerike och Vestergötland finnas stora och goda bränntorfsmossar», att »i Jönköpings län finnas öfver 400,000 tunnland mossar, deraf omkring 100,000 tunnland dugliga till bränntorf» att »af Kronobergs läns 261,000 tunnland mossar äro omkring hälften bränntorfsmossar», att »i Bohuslän, Halland och norra Skåne finnes riklig tillgång på bränntorf»,

- att »mossarnes djup varierar från 1 till 12 meter och deröfver»,
 att »bränntorfstillgången i de inom Kronobergs län befintliga
 dugliga torfmossar beräknats till omkring 6,500 millioner
 kubikfot torr bränntorf», att »om man antager 3 kubikfot torr
 bränntorf ha samma bränslevärde som 1 kubikfot stenkol, så
 finnes endast inom detta län en oerhörd tillgång»,
 att »tillverkningskostnaden för 1 ton väl arbetad och torkad bränntorf
 uppgår till 4 à 5 kronor, efter olika orters arbetspris»,
 att »vid torfvens kolning torde bortgå 50 procent och torfkolen
 sålunda kosta 8 à 10 kronor per ton, hvartill kommer kolningskostnaden,
 som ej bör öfverstiga 1 krona per ton»
 o. s. v. —

Beträffande åter de hittills vidtagna åtgärderna från statens sida att underlätta tillgodogörandet af denna stora nationalrikedom, har, så vidt jag vet, nästan intet blifvit gjordt, och generalstabschefen friherre Hugo Raabs underdåniga memorial af den 27 november 1876, framstäl- lande förslag, att jernvägstrafikstyrelsen skulle anbefallas att småningom införa eldning med bränntorf vid statens jernvägar och att försök under längre tid, till exempel å bandelen Sköfde—Karlsborg, måtte anställas, samt herr Fr. von Strokirchs 1878 gjorda motion i Riksdagen om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om utredning rörande lämpligaste sättet för torfindustriens befrämjande och herr P. E. Lithanders 1891 afgifna motion om uppmuntrande af bränntorfsindustrien — likasom min egen motion i samma syfte förlidet år, hafva icke lemnat något resultat. —

Hvilka kunna nu orsakerna vara till denna likgiltighet i en så vigtig sak? — Det synes, som skulle endast kraftigare medel kunna väcka oss, till exempel ett års hämmad införsel af utländska stenkol — då kanske torfkolen vore bra — om vi hade några. Jag befarar, att förutfattade meningar, auktoritetstro samt en del tvärsäkra teknikens utlåtanden varit hinderliga för sakens framgång, likasom att jernvägstrafikstyrelsen bär en del af skulden härför — enär den visat stor förkärlek till stenkol, exempelvis då den låtit borttaga svenska kakelugnar å stationer vid jernvägarne i skogstrakter samt i stället insätta der — likasom i det bränslerika Norrland — kaminer att eldas med stenkol.

Försök hafva dock gjorts af enskilde för framställande af torfkol och patent derå erhållits, men medel fattas för produktens fullkomnande. Mången anser, att patenträtten borde vara tillräcklig sporre för framkallandet af äfven denna industri — men hittills har ingen sådan uppstått, och jag tror därför, att om en sådan fabrikation i större skala

skall framkomma, så bör den ej heller vara inskränkt af patentlagen utan få utöfvas fritt samt framkallas genom utlofvande af höga pris jemte lemnade understöd åt obemedlade forskare.

Då hittills intet vunnits, hvarken genom skrivelser till Kongl. Maj:t eller de ytterst få understöd som lemnats af staten, eller genom patentskyddet, beder jag att få föreslå:

a) att Riksdagen ville utfästa ett pris å minst 150,000 kronor att, mot uppfinningens öfverlåtande till staten, utbetalas till den, som utaf vanlig brännorf fabrikmässigt framställer ett torfkol, som i afseende å pris, fasthet, volym och bränslevärde någorlunda — eller i det närmaste — uppfyller dessa egenskaper hos vanliga stenkol, samt ett pris å 50,000 kronor att utbetalas till den, hvars uppfinning ej fullständigt uppfyller föregående vilkor, men hvarå kunde vidare byggas; och

b) att Riksdagen ville bevilja 50,000 kronor till understöd åt obemedlade, som vid försök med frambringande af torfkol af förut nämnda egenskaper, göra sig deraf förtjente.

Öfverlemnande jag åt statsutskottet, till hvilket denna motion torde hänvisas, att vidtaga den närmare redaktion af förslaget, som bäst befördrar målets vinnande.

Stockholm den 27 januari 1893.

Wilh. Wallin.